

Historische Vereniging Oud-Beijerland

Opgericht 30 september 1997
Beschermheer F.A. baron van Tuyll van Serooskerken
Ambachtsheer van Oud-Beijerland

website: www.hvobl.nl

Jaargang 25

maart 2022

nummer 86

Beijerlandsche Berichten
verschijnt 4 x per jaar

Redactie

Pieter Jan in 't Veld
Jan Paul van der Spek

Contributie: minimaal € 10,- per jaar

Rekeningnummer NL16 RABO 0351 1871 03 t.n.v. HVO, Oud-Beijerland
Buiten de regio wordt de Beijerlandsche Berichten per post verzonden
en brengen wij € 6,- kosten in rekening

Bestuur

P.J. in 't Veld, *voorzitter*, (0186) 61 75 23
A.W. de Groot, *secretaris*, Willem Vrijlandstraat 75, 3262 GN
Oud-Beijerland. (06) 51 05 26 60. mail: a.groot21@upcmail.nl
H.M. Dijkstra, *penningmeester en ledenadministratie*. (0186) 61 69 06
mail: historischeverenigingobl@gmail.com
L. H. van der Meer, *lid*. (06) 43 89 41 14

Ons archief, het **Historisch Informatie Punt** (HIP), is gevestigd in de Openbare
Bibliotheek. Steenenstraat 24, Oud-Beijerland.
Geopend elke 2^e donderdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur.
Buiten deze tijden contact: A. van den Berg (0186) 61 42 40

ISSN 2210-8645

Inhoudsopgave

Namens het Bestuur	3
Activiteiten van de HVO <i>Rob van Brakel</i>	4
Wat is er gebeurd met het Joodse bezit in Oud-Beijerland? <i>Pieter Jan in 't Veld</i>	9
Over 32 benauwde Beijerlanders en over 5 in het bijzonder <i>Leen van Driel</i>	13
Smokkelaars in Beijerland <i>Jan Paul van der Spek</i>	20
Vroeger en nu	23
Gevelstenen	27

DUIFHUIZEN
Tassen & koffers

Namens het Bestuur

Op 30 september is het 25 jaar geleden dat enkele Oud-Beijerlanders in het Oude Raadhuis bijeen kwamen en daar de Historische Vereniging Oud-Beijerland oprichtten.

In dit nummer staat het eerste deel van een vierdelige serie artikelen over onze vereniging in de afgelopen 25 jaar.

Ons lid Rob van Brakel heeft kans gezien om op een inspirerende en levendige wijze, de afgelopen 25 jaar voor ons in beeld te brengen.

Helaas door de geldende Corona maatregelen was het niet mogelijk onze jaarlijkse ledenvergadering te houden, waarbij met u het glas wilde heffen op ons jubileum.

Wij kijken nu om in het voorjaar een datum vast te stellen om alsnog met u het glas te kunnen heffen.

De voorbereidingen van de verhuizing naar het Oude Raadhuis is in volle gang, half april worden de verhuisdozen in de Steenenstraat gepakt, om op 25 april daadwerkelijk te verhuizen. Op 10 mei gaan de deuren van de bibliotheek weer open.

Vanaf die tijd is in het Oude Raadhuis ons historisch informatie punt gevestigd op de plek waar het 25 jaar geleden begon.

Activiteiten van de HVO

Rob van Brakel

Of: waar geschiedenis allemaal kan opduiken

De HVO probeert zich natuurlijk ook buiten de kring van leden en belangstellenden te profileren. Naast de grote gebeurtenissen, zoals het Egmontjaar en het 450-jarig bestaan van Oud-Beijerland, gebeurt dat ook bij tal van kleinere gelegenheden, waar de geschiedenis van onze woonplaats een rol speelt. Natuurlijk zet de HVO zich in voor het behoud van erfgoed en kunst. Zo

Kunstwerk 'Sabina' nu bij de 'Gravin'

maken we ons sterk voor de conservering van de graven, die bij de bouwactiviteiten voor de aanbouw van het Oude Raadhuis gevonden zijn. Daarnaast waren we betrokken bij het behoud van het kantoorgebouw van Koni

en van het gebouw van de Technische School, en participeerden we in het plaatselijke comité Open Monumentendag. De teksten bij de Culturele (loop)route in ons dorp, zijn ook van de HVO, net zoals die op een aantal andere tekstborden. Ook het kunstwerk dat bij het voormalige verzorgingshuis “Sabina” stond, zou zonder onze tussenkomst in de container zijn verdwenen; het staat nu in de Sportlaan bij de “Gravin”. Enkele voorbeelden uit de

afgelopen twee jaar: in september 2020 is in samenwerking met een supermarkt in Oud Beijerland een spaaractie gehouden, waarmee de klanten mokken met historische afbeeldingen konden verkrijgen. Er waren zes mokken: van de Haven, de Havendam, de HBS, de West Voorstraat, de Molendijk en de Steenenstraat met het kantongerecht. Alles zes plekken, die vandaag de dag wel veranderd zijn, maar zeker nog wel herkenbaar voor de huidige bezitters van de mokken.

Op 29 december 2020 is in samenwerking met de Bibliotheek Hoeksche Waard door de HVO een quiz over de geschiedenis van ons dorp georganiseerd. In verband met de maatregelen, gekoppeld aan de lockdown, gebeurde dat niet op locatie, maar kon iedereen online meedoen, waar ruim gebruik van gemaakt is. De prijs, een taart van een lokale bakker, werd gewonnen door iemand, die van de twintig vragen er slecht één fout had, wat wel aangeeft dat er brede belangstelling voor én kennis over het dorpsverleden bestaat.

Daarnaast wordt in 'normale' tijden in samenwerking met de bibliotheek een aantal keren per jaar een filmmiddag georganiseerd in de bibliotheek, met thema's als:

- Kunst in de binnen en buitenruimte van OBLD;
- Koen Visser, een familie en bedrijf;
- Philip van Dijk en zijn werk;
- Negotie van de Oost Voorstraat, Molendijk en Oostdijk.

Daarnaast zijn er lezingen bij vrouwenverenigingen.

Op 3 april 2019 zijn de nieuwe bewoners van het Philip van Dijk-hof bezocht door de HVO en werd een DVD aangeboden met informatie over de schilder Philip van Dijk. De HVO heeft zich in gezet om de straatnaam te vernoemen naar deze Oud-Beijerlandse schilder, van wie werk in vele musea in Europa hangt. Op 26 april 2021 zijn door leden van de HVO aan de nieuwe bewoners van de appartementen, die op het oude Koni-terrein gebouwd zijn, twee luchtfoto's aangeboden, die in vogelvlucht de geschiedenis van het terrein weergeven. Op de ene foto, uit 1956, is het latere fabrieksterrein nog boomgaard; op de andere, genomen in 1970, zijn de pas gebouwde fabriekshallen te zien. Dat alles vergankelijk is, blijkt uit het feit dat die toen nog nieuwe hallen alweer plaats gemaakt hebben voor woningen. Eerder was er een soortgelijke actie bij het nieuwgebouwde Abel Tasmankwartier, net zoals in het Koningshof.

Actie van de Vereniging in het Abel Tasmankwartier

Op de website van de HVO staat een uitgebreide wandeling door Oud Beijerland beschreven, die leidt langs belangrijke historische plaatsen en gebouwen. De wandeling, die een klein uur duurt, begint bij het Oude Raadhuis en voert onder andere langs de Dorpskerk, de oude HBS en het vroegere Kantongerecht, maar ook langs woonhuizen met een bijzondere gevel of een bijzonder verhaal, zoals Ooststraat 20 (de vroegere woning van dokter Hers), West Voorstraat 23 (het oude postkantoor), Havendam 5 (het oudste postkantoor) en West Voorstraat 14 (een van de oudste panden van Oud Beijerland, uit het begin van de 17^e eeuw). Daarnaast krijgt u veel informatie over Lamoraal van Egmont, straatnamen ("Meestooft" wordt onder andere uitgelegd), bevolking (zo komt u langs het monument ter nagedachtenis aan de weggevoerde Joodse dorpsgenoten) en nijverheid (zoals Koni en Koen Visser). Een andere service

heeft te maken met ons archief: komen uw voorouders uit de Hoeksche Waard, dan kunnen we op verzoek hulp verlenen bij het uitzoeken van uw stamboom. Daarvoor staat een contactformulier op de website.

Voor leden zijn er vanzelfsprekend nog veel meer aardige dingen. Vier keer per jaar komt “Beijerlandsche Berichten” uit, met nieuwe informatie over de dorpsgeschiedenis. En elke donderdag krijgt elk lid, dat zich daarvoor aangemeld heeft, een mail thuis met relevante informatie. Momenteel betreft dat één of meerdere pagina's uit het nooit uitgegeven boek over de firma (en de familie) Koen Visser.

Voormalige technische school

En mocht u door alle activiteiten zo enthousiast geworden zijn, dat u in de toekomst een grote bijdrage gaat leveren aan één of meerdere aspecten van de historie van Oud Beijerland, dan is het goed om te weten dat het bestuur van de HVO een “Lamoraal van Egmontspeld” toe kan kennen aan iemand die zich op dat gebied bijzonderlijk verdienstelijk heeft gemaakt. Doe uw best om genomineerd te worden, zou ik zeggen!

**...ook u kunt
geld verdienen
voor uw club,
vereniging
of ...!**

**Bent u lid van deze club of vereniging?
Dan kunt u de clubkas flink spekken!**

Koopt of verkoopt u een huis via makelaardij De Jong of laat u uw huis door ons taxeren, dan keren wij een bonus uit op de rekening van uw club, vereniging of ... van uw keuze. Deze bonus kan wel oplopen tot € 225,- per klant!

Kom voor meer informatie vrijblijvend langs bij één van onze vestigingen of kijk eens op onze website: www.makelaardijdejong.nl

Makelaardij De Jong
West-Voortstraat 29
3262 JP Oud-Beijerland
Telefoon 0186-617555

Makelaardij De Jong
Pieter Repelaerstraat 61B
3297 BL Puttershoek
Telefoon 078-6736255

De actieve Makelaar

www.makelaardijdejong.nl

Particulier & Zakelijk | Verkoop | Aankoop | Taxaties | Hypotheken

Wat is er gebeurd met het Joodse bezit in Oud-Beijerland?

Pieter Jan in 't Veld

Deel 1

Dit jaar is het 80 jaar geleden dat Oud-Beijerlandse Joodse families, evenals elders zijn weggevoerd. In dit artikel willen we ingaan op de wijze waarop met het Joods bezit in ons dorp is omgegaan.

Slagerij aan de Molendijk, Abraham Rood, Schipper, Eli Rood

Er is veel onduidelijk wat in, en kort na, de Tweede Wereldoorlog is gebeurd met het onroerend goed van de weggevoerde Joodse inwoners. In dit eerste deel gaan we nader in op het onroerend goed van slager Abraham Willemsz. Rood, omdat het afwijkt van wat er met het overige Joodse onroerend goed is gebeurd. Op 1 april 1921 koopt slager Abraham Willemsz. Rood het pand Molendijk 20 (nu visspeciaalzaak 'AAN DE KANT') voor f 10.000, - van de blikslager Nicolaas de Jong. Abraham Willemsz. Rood heeft de slagerij van zijn vader Willem Rood overgenomen die deze dreef aan de Oost-Voorstraat 40. In een advertentie in

het Nieuwsblad laten vader en zoon weten van de overname en de opening van de slagerij aan de Molendijk 20 op 9 mei 1921.

Bij notariële akte van 29 juni 1927 verstrekt de huisarts Johannes Pieter van Dongen een hypotheek aan Abraham Willemsz. Rood groot f 8000,- met als onderpand het pand Molendijk 20.

Op 14 augustus 1942 is het gedwongen vertrek van slager Rood, zijn vrouw Betje Rood - den Hartog en de kinderen Elias en Vrouwtje Sara met de tram naar Loods 24 in Rotterdam. Abraham Rood had geen idee wat hem te wachten stond, zijn huissleutels geeft hij in bewaring bij de gemeente. Hij roept ten afscheid aan de toegestroomde Oud-Beijerlanders nog: "Tot gauw". Waarschijnlijk wordt het gezin de volgende dag vanuit Loods 24 weggevoerd naar Westerbork, om vervolgens op 30 september 1942 in Auschwitz te worden vermoord. Vanaf het vertrek op 14 augustus staat het pand aan de Molendijk leeg. Volgens een verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied (en volgens een aantekening in het Kadaster) wordt het onroerend goed in beslag genomen door de bezetter op basis van "overneming van het beheer verordening betreffende Joods grondbezit". Het pand komt in beheer bij de 'Niederländische Grundstücksverwaltung'. Zij zijn volgens de verordening bevoegd en gerechtigd tot het doen van rechtshandelingen.

Op de woningkaart wordt de aantekening gemaakt achter de naam Abraham Rood 14 januari 1943 V.O.W (vertrokken onbekende woonplaats). In de hoedanigheid van "eigenaar" verkoopt de 'Niederländische Grundstücksverwaltung' volgens een notariële akte op 3 mei 1943 het pand voor f 6000,- aan de huisarts Johannes Pieter van Dongen. Op 4 augustus 1943 komt in het pand wonen Willem Kimmel, die eerst aan de Zinkweg woonde. Wat er met de huisraad van de familie Rood is gebeurd, is niet bekend. In januari 1946 wordt het pand verhuurd aan de vishandelaar Jacob van der Steen, die hier zijn viswinkel vestigt.

Na de oorlog worden de onroerende goederen van de 'Niederländische Grundstücksverwaltung' en de al verkochte onroerende goederen ondergebracht bij het Nederlandsche Beheersinstituut. Op 30 november 1951 is er bij notaris G.L. Born een notariële akte opgemaakt over het pand Molendijk 20, indertijd toebehorend aan Abraham Willemsz. Rood, nu in bezit van Johannes Pieter van Dongen. Het Nederlandsche Beheersinstituut heeft op 3 maart 1949 mevrouw Esther Laban Duynhouwer - den Hartog aangesteld als bewindvoerder over de goederen van Abraham Willemsz. Rood. Uit deze akte

blijkt dat het restant van de hypotheek van Rood schuldig aan Van Dongen op het moment van zijn wegvoeren en beslaglegging f 4.400,- is vermeerderd met rente tot f 4.536,60

Nagelaten sleutels van Abraham Rood

op het moment van de verkoop aan Van Dongen in 1943. Dit bedrag wordt in mindering gebracht van de f 6.000,-- die Van Dongen betaalde in 1943. Daarmee is de hypotheekschuld van Rood verrekend. Uit de notariële akte blijkt dat het pand van Rood in 1943, f 1.500,-- meer waard was dan de f 6.000,- die genoemd en betaald was door Van Dongen in de notariële akte uit 1943. Deze f 1.500,-- werd door Van Dongen alsnog betaald aan het Beheersinstituut. Daarmee is de koop door Van Dongen gelegaliseerd.

De vraag die gesteld zou kunnen worden is, wat is de reden dat dokter Van Dongen het huis van slager Rood koopt van de bezetter? Hier kunnen enkele verklaringen voor zijn: Hij wil zijn geïnvesteerde kapitaal van de nog openstaande hypotheek veiligstellen. Een meer nobel motief is het veilig te stellen dat - als slager Rood terugkomt - hij zijn slagerij weer zou kunnen voortzetten. Daarbij is van belang dat in 1942/1943 waarschijnlijk niemand wist

Vertrek van Abraham Rood

wat de Joodse inwoners te wachten stond na hun vertrek. De erven van Johannes Pieter van Dongen verkopen in 1958 het pand aan de huurder vishandelaar Jacob van der Steen.

In het volgende deel kijken we naar het overige Joods bezit in ons dorp tijdens de oorlog.

Over 32 benauwde Beijerlanders en over 5 in het bijzonder

Leen van Driel

Hoe het begon

Verhalen vragen erom doorgegeven te worden. In dat proces groeien ze alleen maar aan, zo schreven we aan het begin van ons project over Oud-Beijerland in de Tweede Wereldoorlog. Als oorlog een dorp overvalt maakte veel los: praatstof te over, verhalen en nieuwe informatie. Zo ook over de spannende maand vlak voor de bevrijding in 1945. Nog een goede twee weken en dan zou het dorp vrij zijn. De strijd was bijna gestreden. Het zat er nagenoeg op.

De voorgeschiedenis

Dan worden op 19 april 1945 wapens gestolen uit het garagebedrijf AMO aan de Ooststraat. Het waren slechts elf geweren, maar de Duitsers namen het hoog

Garagebedrijf AMO

op. De daders konden zich met de gestolen wapens melden, anders zouden de strengste maatregelen volgen. Niemand meldde zich. Dus volgde er actie. Een grote razzia werd gehouden en duizend mannen tussen 17 en 70 jaar werden opgepakt en in de HBS gevangen gezet. Na een eerste selectie werden de meesten vrijgelaten, maar driehonderd moesten in de heldere maneschijn naar Westmaas lopen. Daar werden ze ondergebracht in de christelijke lagere school. Na verblijf en verhoor werden na twee dagen ook toen de meesten vrijgelaten. Tweeëndertig werden vastgehouden. Vijf van hen werden speciaal verdacht en apart gehouden. Zij waren immers de ochtend na de diefstal op de plaats delict. Dat zei genoeg. Zij zouden de doodstraf krijgen.

De overigen moesten te voet naar 's-Gravendeel. Ze moesten de verdedigingswerken aan de Kildijk en op het eiland De Krabbe versterken. Na zenuwslopende ogenblikken werden de vijf ook gevoegd bij hun lotgenoten en konden ook zij gedwongen aan de arbeid. Hun lot had aan een zijden draadje gehangen.

Boerderij van de familie Traas aan de Zinkweg

Zij werden gered omdat de Duitsers hun aandacht verlegden naar de bakermat van het verzet, de boerderij van de familie Traas aan de Zinkweg. Die hadden zij al langer in het vizier. En nu wilden ze op de valreep hun opgekropte woede stillen op deze brandhaard van weerstand. De verzetsgroep die daar samenkwam werd verdacht van de diefstal. En de boerderij werd omsingeld en mensen werden opgepakt. Deze verdenking bleek in dit geval niet terecht, maar erg nauw werd het in de nadagen van de strijd niet meer genomen. Via Westmaas kwamen de opgepakte mannen in het Haagsche Veer in Rotterdam terecht. Intussen was de oorlog ten einde. En ieder keerde terug naar huis. Zo ook Vader Traas en zijn zoon Marien. Daar zijn ze getuige hoe kort na hun thuiskomst een gefrustreerde jonge Duitser zijn machinepistool leeg schiet op de deur van de boerderij en mevrouw Traas dodelijk wordt getroffen. Twee dagen ná de officiële bevrijding. (Zie voor een uitvoeriger relaas hoofdstuk 18 van het voornoemde boek)

Terug naar de mannen die aanvankelijk verdacht werden van de wapendiefstal. Wie waren de tweeëndertig die tewerkgesteld werden? Wie waren die vijf, die ter dood veroordeeld waren?

Rond het verschijnen van het boek kreeg ik contact met mevrouw Tinie Schrijvershof- van der Schoor. Het was drie dagen voor haar 99ste verjaardag. Ze wilde graag haar verhaal kwijt. En ik wilde dat graag horen. Zij kon antwoord geven op de vragen die er waren, over de tweeëndertig en met name over de vijf.

Het verhaal van Tinie

Tinie was in april 1942 getrouwd met Dirk Schrijvershof. Na korte tijd in een vochtig huisje in de Bootstraat gewoond te hebben, trok het stel snel in bij de ouders van Tinie aan de Julianastraat. Daar werd in februari 1943 hun eerste kind geboren. En daar kreeg haar man een oproep om in Duitsland te gaan werken. En zo vertrok Dirk Schrijvershof rond de zomer van 1943 naar het Ruhrgebied, vrouw en kind noodgedwongen achterlatend. Dat herhaalde zich een half jaar of een jaar later, toen hij een week of wat met verlof thuis kwam, maar daarna weer terugkeerde naar Duitsland. Terugkeer was een voorwaarde voor verlof geweest. En niet wederkeren zou inhouden dat de volgende verlofganger niet naar huis mocht. Gelukkig maar dat Tinie bij haar ouders inwoonde. Inwoning kregen ze ook van de plaatselijke Ortskommandant, die prompt de voorkamer vorderde en boven sliep. Dat was tegen het eind van 1944

en hij opgewonden *Heil Hitler* roepend door de kamer liep, vanwege het mislukte tegenoffensief van de Duitsers in de Ardennen. Dus daar zat Tinie als jonge

Trouwfoto van Dirk Schrijvershof en Tinie van der Schoor

vrouw van 22, jonge moeder, met een man ver van huis en een Duitse officier in huis. Een paar maanden en veel frustratie later kwam de diefstal bij de AMO. Haar vader, Dirk van der Schoor, werkte bij de AMO. Hij was in de morgen dat de diefstal ontdekt werd, in de werkplaats van de AMO aanwezig. Daar waren

Woensdag 18 April 1945

0
000000
00000000
s-Gravendeel

Donderdag 3 Mei 1945

<u>NAAM.</u>	<u>ADRES.</u>	<u>oud ADRES.</u>
C. van Dijk.	Oost-Voorstraat 114	Groeneweg 25 Numansdorp.
B. den Ouden	Peperstraat 14	
C. I. Hokke	Zinkweg 118	
D. W. Ploeg	Havendam 8	
I. Duifhuizen	Havendam 32	
M. Groenendijk	Bootstraat 34	
M. D. Barendrecht	Zinkweg 115	Zuid-Beijerland
J. Bal	Boterhof 31	
A. van 't Hof	Steenenstraat 18	Zuid-Beijerland
D. Snel	Kerkstraat 60	
M. Nap	Zinkweg 230	
Dr. W. Rijnsburger	Oost-Voorstraat 8	
Dr. P. A. Kroesen	Ooststraat 20	
C. v. Reemst	Oostdijk 81	
C. Heshof	Zinkweg 153	
B. Brussaard	Oost-Voorstraat 5	
P. Doolaard	Baan 38 B	
H. v. d. Wildt	Tuinstraat 20	
A. Schippers	Oostdijk 164	Zwartsuisje B 185 Zuid-Beijerland
J. W. v. Dam	Prins Hendrikstr. 16	
Gijs v. Driel	Zinkweg 66	
D. de Geus	Baan 107	
D. v. d. Schoor	Julianastraat 47	
P. Mast	West-Voorstraat 30	
J. Bestebreur	Kerkstraat 88	
T. Stam	Baan 9	
Adri v. d. Linden. J. W. zn	Oostdijk 223	
J. K. Kegel	Baan 28	
J. H. v. Steensel	Ooststraat 56	
P. D. v. Rij	Oostdijk 123	
T. A. Vermaat	Baan 45	Dorpsstraat 48 Goudswaard
A. v. d. Wetering	Polderstraat 85	
A. Schippers	Julianastraat 94	
B. J. Schoonheit	Koninginneweg 68	

Lijst met de namen van de tewerkgestelden

toen ook Piet Mast, de bedrijfsleider bij de AMO, en Rinus Groenendijk, werknemer bij de AMO en Piet van Rij, die op de Oostdijk vlakbij de AMO woonde. De vijfde aanwezige was N. Nap, die op de Zinkweg woonde en toevallig aanwezig was. Deze vijf waren de hoofdverdachten van de diefstal. Zij werden in Westmaas apart gehouden, afgezonderd van de rest.

**Brood- en banketbakkerij
Voordijk b.v.**

Molendijk 44 | Emmastraat 8b
Oud-Beijerland | Heinenoord
T 0186-612592 | T 0186-602086

bestelling@bakkervoordijk.nl
www.bakkervoordijk.nl

H. HOOGVLIET

totaalonderhoud

**Schilderwerken, van advies tot
een uitstekend eindresultaat**

Voor al uw glas- en schilderwerken krijgt u bij ons vakkundig advies. Dankzij onze ervaring en kennis van nieuwe materialen en producten kunt u verbouwen op een uitstekend eindresultaat. Uiteraard met erkende AF-garantie.

Kies voor kwaliteit!

www.hhoogvliet.nl

gevestigd te Spijkenisse en Oud-Beijerland

Rundweg 1 • 3201 VN Spijkenisse

T. 0181 - 61 54 54 • F. 0181 - 61 58 19

**Elektrotechnisch Buro
Wijntje B.V.**

Bij elektrotechnisch bureau **Wijntje** kunt u terecht voor al uw elektrotechnische installatiewerkzaamheden zoals onder andere:

- Licht- en kracht installaties
- Data netwerken • Noodverlichting
- Zwakstroom- en intercom installaties
- Keuren van elektrische apparaten
- Reparatie van witgoedapparaten
- Zowel voor bedrijven als particulieren

West-Voorstraat 14 3262 JP Oud-Beijerland 0186-612802 info@wijntjebv.nl www.wijntjebv.nl

Tinie ging elke dag lopend naar Westmaas om eten te brengen. Maar in de school waar de mensen gevangen werden gehouden zag zij haar vader niet. Hij zat met vier anderen apart in een huis op de Westdijk. Daar kon ze door een raampje met haar vader praten. Inmiddels begreep ze wat haar vader en de vier anderen te wachten stond. Iemand had het bekende handgebaar bij de keel gemaakt. Die boodschap was duidelijk. De vijf wisten het ook, zij sliepen die nacht niet meer, lazen uit de bijbel en baden. Toen Tinie thuiskwam, durfde zij het niet aan haar moeder te vertellen. Tinie had het die nacht erg koud. De volgende morgen verlegden de Duitsers hun aandacht.

De mannen kwamen binnen een paar weken vrij. Hun gedwongen arbeid bij 's-Gravendeel zat erop. Haar vader was weer thuis. Ook haar eigen man keerde terug van zijn gedwongen arbeid in het Ruhrgebied. Maar dat duurde nog even. Hij had een longontsteking opgelopen en verbleef nog een tijd in het ziekenhuis in Eindhoven. Daar ging Tinie op haar fiets met pittobanden naar toe, totdat ook hij echt naar huis mocht in de Julianastraat in Oud-Beijerland. De spanning was gebroken. De nasleep van de longontsteking duurde nog anderhalf jaar. Toen kon ook hij aan de wederopbouw beginnen. En zij aan het gewone leven van dochter, moeder en vrouw in die naoorlogse jaren.

De lijst met de namen van de tewerkgestelden in 's-Gravendeel, inclusief de vijf ter dood veroordeelden, is in de afbeelding op pagina 17 weergegeven. Tinie had hem bewaard en gaf hem nu, na al die jaren, uit handen.

Wordt vervolgd

Aan het vertellen van verhalen over de geschiedenis van ons kleine dorp komt voorlopig geen einde. Er kwam meer los. Bijvoorbeeld een nieuw dagboek. Dat vertelt het verhaal van een dwangarbeider in Duitsland. Dit is uitgegroeid tot een nieuw project *Uit het leven van een dwangarbeider*.

Met ieder die over de *Arbeidsinzet* iets kan vertellen, kom ik graag in contact. L.van.driel@planet.nl of (06) 26799711.

Ook dat verhaal verdient verteld te worden.

Opt aengegeven datter eenige schuyten
 ende cleyne schepen by nachte ende ontyde
 varen uute gaten van Beijerland ende
 elders geladen met bier ende andere
 goederen inde creken van Steenberghen es
 gheresolueert dat men zal belasten den
 Commis generael Van der Veken, hem opt
 ghene voers es te informeren, ende tgene
 hy daer van bevinden zal te refereren aen
 Het College ter Admiraliteyt
 geordonneert tot Rotterdam, ten eynde In
 terstonts ordre stellen datter geen schuyten
 noch schepen en varen uut ofte In eenige
 creken, dat uut off In die ordinaris
 havens ende steden ten eynde het recht
 van tlant geconserveert ende d'Ingesetenen
 vandien ombeschadigt gehouden werden.

Opt aengeven datter eenige schuyten
 ende cleyne schepen by nachte ende ontyde
 varen uute gaten van Beijerland ende
 elders geladen met bier ende andere
 goederen inde creken van Steenberghen es
 gheresolueert dat men zal belasten den
 Commis generael Van der Veken, hem opt
 ghene voers es te informeren, ende tgene
 hy daer van bevinden zal te refereren aen
 Het College ter Admiraliteyt
 geordonneert tot Rotterdam, ten eynde In
 terstonts ordre stellen datter geen schuyten
 noch schepen en varen uut ofte In eenige
 creken, dat uut off In die ordinaris
 havens ende steden ten eynde het recht
 van tlant geconserveert ende d'Ingesetenen
 vandien ombeschadigt gehouden werden.

Smokkelaars in het Beijerland van 1589

Jan Paul van der Spek

Inleiding

Op 29 augustus 1589 vergaderden de Staten Generaal in Den Haag. Bijzonder is dat niet, maar het is wel bijzonder dat op die vergadering Oud-Beijerland ter sprake kwam. In de afbeelding op de pagina hiernaast is een deel van de notulen van die vergadering weergegeven met de transcriptie van deze tekst daaronder. Er was aangifte gedaan, door wie werd niet vermeld. Een aantal bootjes voer bij nacht en ontij vanuit de 'gaten' van Oud-Beijerland naar Steenberg. Onderweg hadden ze bier en andere smokkelwaar ingeslagen. Een geschiedenis die het waard is om eens nader te bezien; er is immer niet veel bekend over de beginjaren van ons dorp.

De jaren rond 1589

Het dorp en de polder Oud-Beijerland bestonden zo'n 30 jaar. Uit de rechterlijke archieven kunnen we concluderen dat er inmiddels een levendige dorpsgemeenschap was ontstaan. Er werd volop in huizen en landerijen gehandeld. De landbouw en vooral de vlasteelt was van belang en ook de handel met de omgeving was goed op gang gekomen. Naast Oud-Beijerland was er sinds ruim zes jaar een Nieuw-Beijerlandse polder in gebruik genomen. Of de Beijerlanders daarnaast met smokkelen hun inkomsten aanvulden, is moeilijk na te gaan. Wel is bekend dat, als voorbeeld, in 1591 Cornelis Arensz Smaldijck wegens, onder andere, smokkel van bier naar Sluis in Zeeland door het gerecht van Oud-Beijerland ter dood werd veroordeeld. Cornelis werd op 5 juni van dat jaar opgehangen. Dus helemaal zonder risico was die smokkel dus niet.

De politieke situatie

Politiek was de situatie minder rooskleurig. In Oud- en Nieuw-Beijerland was het betrekkelijk rustig, maar dat gold zeker niet voor Steenberg en het omliggende platteland. Nadat de Franse maarschalk Biron in 1583 bij Steenberg slag geleverd had met de Spaanse troepen van Alexander Farnese (hertog van Parma), was de bevolking van het platteland van west

Brabant op de vlucht geslagen. Jarenlang zou het platteland bijna geheel ontvolkt blijven. De strijd om het bezit van de steden Antwerpen, Breda en Bergen op Zoom werd in die jaren gevoerd met soldaten die te weinig, te laat of zelfs helemaal niet betaald werden. Het platteland ondervond daar direct de gevolgen van. Bovendien werden boerderijen en dorpen door de Staatse troepen verwoest. Men paste de tactiek van de 'verschroeide aarde' toe. Wellicht werd de smokkel van goederen ook hierdoor bevorderd.

De route

Vanuit Oud-Beijerland was Steenbergen per schip goed bereikbaar. In 1589 bestonden de polders, die later Zuid-Beijerland zouden vormen, nog niet. Ook bij Steenbergen waren het fort Henricus (bouwjaar 1627) en de aangrenzende polders nog niet aangelegd. Op een fraaie kaart uit 1636 is goed te zien hoe een vaarroute via Haringvliet en Volkerak mogelijk was. Waar de smokkelaars hun goederen ingeladen hebben, is niet vermeld in de notulen van de Staten Generaal.

Fragment kaart 1636

Convoyen en licenten

De Staat der Nederlanden was in 1579 ontstaan, maar er was nauwelijks een belastingstelsel dat zorgde voor inkomsten van die Staat. De provincies waren nog te veel op zichzelf gericht om het hierover eens te worden. Wel was er als

Jan van Goyen. Wachthuis aan de Dordtse Kil (1649)

sinds de vijftiende eeuw vorm van in- en uitvoerrechten van goederen. Dit werd 'convoyen en licenten' genoemd. Convooigeld was een vergoeding die betaald moest worden voor de bescherming van de Nederlandse handelsvloot. Het licentgeld was een vergoeding voor het recht om handel te drijven met gebieden die in handen waren van de vijand. Steenbergen en omgeving werd blijkbaar als vijandelijk gebied beschouwd, ook omdat de Staten Generaal deze zaak verwezen naar de Admiraliteit in Rotterdam. Het zal zeker de bedoeling geweest zijn dat de admiraliteit met een oorlogschip deze smokkel diende te voorkomen. Net als zeven jaar geleden, toen was er een oorlogschip op het Spui nodig om ongeregeldheden bij de aanleg van de polder Nieuw-Beijerland te voorkomen.

Admiraliteit op de Maze

In 1589 was er dus al een dienst 'Convooien en Licenten'. Deze dienst was ondergebracht bij één van de vijf admiraliteitscolleges. Een soort Nederlandse

Marine met kantoren in Middelburg, Rotterdam, Amsterdam, Hoorn/Enkhuizen en Dokkum. Deze admiraliteiten moesten zorg dragen voor de oorlogsvloot en voor een convooi-vloot ter bescherming van de handelsvloot en de visserij. Het geldt dat hiervoor nodig was, was afkomstig van subsidies van de Staten Generaal en van de inkomsten van de belasting 'Convoeien en Licenten'. De admiraliteit bestond uit een twaalfstal leden of Raden, een secretaris, een advocaat fiscaal en een commies- of ontvanger-generaal. In dit geval komen we de in de notulen genoemde Hendrik van der Veken tegen. De Commies-generaal van de dienst 'Convoeien en Licenten' van de 'Admiraliteit op de Maze' te Rotterdam. Deze man was een aantal jaren burgemeester van Brielle geweest, waarna hij naar Rotterdam verhuisde. Oorspronkelijk kwam hij uit Mechelen in de Zuidelijke Nederlanden. Het wordt volgens de notulen duidelijk gesteld in de vergadering van de Staten Generaal: handeldrijven is prima, maar dan wel via de gewone havens waar de Admiraliteit een kantoor had voor betaling van de belasting. Opdat het land geen schade zou lijden werd er aan toegevoegd. Maar met deze regels gingen ze in het Oud-Beijerland van die dagen blijkbaar nogal slordig om. Wellicht aardig om tenslotte nog te vermelden dat de Wacht, een buurtschap tussen 's-Gavendeel en Strijensas, in die dagen ook een post was van de Admiraliteit op de Maze waar men deze belasting kon afdragen. De schilder Jan van Goyen (1649) heeft dit prachtig vastgelegd.

Bronnen:

Nationaal Archief. *Resoluties van de Staten Generaal*. Nr. 1.01.02. inv. 3122 (469)

L.F.W. Adriaenssen. *Staatsvormend geweld*. Tilburg (2008)

Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek (NNBW) deel 10. P. 1083

R.J. van den Bergh. *Het verlaten Westbrabantse platteland (1583-1593)*. In Jaarboek 'De Ghulden Roos' nummer 55 (1995)

J.R. Bruijn. *Reilen en zeilen van de admiraliteit van Rotterdam*. Hilversum (2022)

Kaart vaarroute: Zeeuws archief. HTZ Vlissingen. Inv. nr. 1761

Schilderij: Jan van Goyen. *Het wachthuis aan de Dordtse Kil*. (1649) Particuliere collectie.

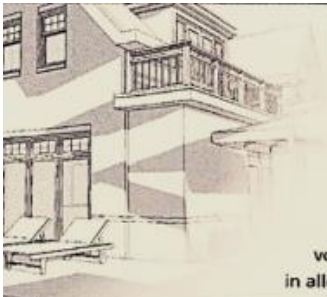
Regionaal Archief Dordrecht. *Oud Rechterlijk Archief Oud-Beijerland*. Inv. nr. 2

Vroeger en nu

Ooststraat

Bert Roos
ARCHITECTUUR

Een all-round architectenbureau, inzetbaar voor bouw en verbouw, **renovatie** en **restauratie** in alle segmenten van de woning- en utiliteitsbouw.

West-Voorstraat 25 B 3262 JP Oud-Beijerland T: 0186 614 157
M: 06 538 382 17 E: b.roos@bertroos.nl www.bertroos.nl

mako
cleaning service

Schoonmaak-onderhoud
Glazenwasserij
Gevelreinhiging
Graffitiverwijdering

L.J. Costerstraat 4 • Oud-Beijerland
Telefoon 0186 - 619 500

B A Z Z
Jeans & Casual

Oost-Voorstraat 27-28, Oud-Beijerland
www.bazzcasual.nl

Gevelstenen

In 1894 koopt Pieter Cornelisz. Konijndijk een deel van een boomgaard van de metselaar Gooy Pijl hij laat dit pand bouwen waarvoor zijn zoon, de op 19 januari 1889 geboren Cornelis op 11 augustus 1894 de 1^e steen legt. In 1955 wordt

het pand de ambtswoning van burgemeester S. Hammer. In 2004 is het pand aangewezen als gemeentelijk monument met de volgende motivatie:

“markante brede woning in Straatwand. Ensemblewaarde in Steenenstraat, karakteristiek voor de periode passende detaillering”.

In 2013 afgevoerd van de monumentenlijst.

SINKE BETONONDERHOUD SPECIALIST IN BETONREPARATIES

Sinke Betononderhoud is gespecialiseerd in betonreparaties, zowel esthetisch als constructief.

Veelzijdig zijn wij betrokken bij betononderhoudsprojecten in Nederland en België. Daardoor is er ruime kennis en ervaring in huis voor het repareren en herstellen van betonconstructies.

Bij alle mogelijk denkbare betonconstructies kunnen wij de betrouwbaarheid en functie in ere herstellen.

Wij hebben diverse reparatiemethodes tot onze beschikking: handmatige betonreparaties, betonspuiten, verpompen van mortels, injecteren van scheuren met epoxy hars of pur.

Welke techniek wordt toegepast is afhankelijk van de gestelde eisen, het type schade en de constructie.

Geïnteresseerd in één van onze diensten?

Neem vrijblijvend contact met ons op. Wij staan garant voor maatwerk, hoogstaande kwaliteit en gedegen advies.

DOMKEVOORTLAAN 12 | 3261 NE OUD-BEIJERLAND | T 085 - 0408858 | WWW.BETONHERSTELLEN.NL | INFO@BETONHERSTELLEN.NL

Hubo de Groot Oud-Beijerland

Bij ons vind je een groot assortiment aan doe-het-zelf artikelen. We zijn daarin zo breed mogelijk en doen ons best om iedere doe-het-zelf klus tot een succes te maken. Kom je onverhoopt niet uit een klus? Vraag ons dan gerust om advies. Met de kennis die wij aan boord hebben kunnen we je ongetwijfeld vakkundig helpen. Mocht je er echt niet uit komen, dan hebben we altijd nog een kundige montage service achter de hand.

Openingstijden

Ma 08:00 - 20:00
Di 08:00 - 20:00
Wo 08:00 - 20:00
Do 08:00 - 20:00
Vr 08:00 - 20:00
Za 08:00 - 17:00
Zo Gesloten

Rembrandtstraat 7, 3262 HN Oud-Beijerland | (0186) 61 21 21 | oud-beijerland